

Prof. dr. Franc Farčnik, dr. dent. med. – osemdesetletnik

Prof. Franc Farčnik se je rodil 27. februarja 1934 v Ljubljani. Po končani gimnaziji se je vpisal na študij dentalne medicine Medicinske fakultete v Ljubljani in diplomiral leta 1958. Po opravljenem specialističnem izpitu leta 1964 se je zaposlil na Medicinski fakulteti, sprva kot asistent, leta 1981 je bil izvoljen za izrednega in leta 1985 za rednega profesorja čeljustne in zobne ortopedije. Leta 1973 je doktoriral. V času od leta 1983 do 1985 je bil prodekan Medicinske fakultete, od leta 1986 podpredsednik fakultetnega sveta Medicinske fakultete, v letih od 1979 do 1986 pa direktor Univerzitetne stomatološke klinike. Leta 1996 je bil imenovan za predstojnika Katedre za čeljustno in zobno ortopedijo. Istega leta je bil izvoljen tudi za predsednika odbora za zobozdravstvo pri Zdravniški zbornici Slovenije.

Leta 1996 je ustanovil Zavod Orthos, ki ga še danes uspešno vodi.

Kako bogata je bila njegova strokovna angažiranost, lahko ugotovimo po na videz suhoparnih podatkih z datumi, ki pa po globljem premisleku kažejo, kako vsestransko je bil vse od začetkov predan znanstvenoraziskovalnemu, praktičnemu in pedagoškemu delu v ortodontiji. Svoje znanje je izpopolnjeval na francoskem Združenju za ustno zdravje v Parizu, prenesel Fränklove poglede o funkcionalni čeljustni ortopediji iz Zwickaua v Nemčiji, ki so zaznamovali vse njegovo nadaljnje strokovno in raziskovalno delo. V letih 1990–1998 je predaval na Akademiji za podiplomsko izpopolnjevanje zobozdravnikov v nemškem Karlsruheju.

Kot pedagog je ves čas skrbel za dodiplomsko in podiplomsko izobraževanje študentov dentalne medicine. Organiziral in vodil je tečaje po Sloveniji, na Hrvaškem, v Srbiji, Italiji, Avstriji, Nemčiji in na Švedskem. Glavna tema njegovega raziskovalnega dela je bilo čeljustnoortopedsko zdravljenje s funkcionalnimi ortodontskimi aparati. Njegova so poglavja o tej temi v učbenikih ortodontije, v strokovnih skriptah in priročnikih. Na naša tla je v obliki učbenika prenesel evropske smernice kakovostnega ortodontskega zdravljenja. Velik del svojega pedagoškega dela je posvetil uvajanju nesnemne (fiksne) ortodontske tehnike, ki je danes temelj ortodontske obravnave čeljustnih in zobnih nepravilnosti.

Preučeval je vpliv evolucije na pojavnost zobnih in čeljustnih nepravilnosti ter ugotavljal filogenetsko labilne predele v zobnem loku. V sklopu raziskav objektivnega merjenja časa nošenja snemnih ortodontskih aparatov ima priznana dva patenta (1981, 1987), o katerih je poročal na domačih in mednarodnih srečanjih.

Leta 1992 je bil predstavnik Slovenije pri evropskem projektu zobne in čeljustne ortopedije, ki ga je financirala Evropska unija, pod imenom Euro/Qual (European Quality), in vpeljal je pojem kakovostnega ortodontskega varstva v Sloveniji.

Leta 1991 je vzpostavil stike z dr. Miroslavom Milačičem, ki je v tistem času vodil tečaje o tehniki ravnega loka (Straight Wire Appliance: SWA) in ga pripeljal v Slovenijo. Tako je začela delovati Farčnik-Milačičeva šola nesnemne ortodontske tehnike, ki še naprej skrbi za strokovno izpopolnjevanje članov Katedre za čeljustno in zobno

ortopedijo Medicinske fakultete v Ljubljani. Ortodontska obravnava z nesnemnimi ortodontskimi aparati je vse odtlej temeljni sestavni del kurikulumu za študente dentalne medicine.

Za stroko in oceno njegovega dela je pomembno tudi, da je izdelal metodo objektivnega vrednotenja zobnih in čeljustnih nepravilnosti, t. i. EF-indeks (Eismann-Farčnikov indeks), ki je pomemben diagnostični pripomoček v zobni in čeljustni ortopediji. EF-indeks je predstavil v evropski in ameriški znanstveni literaturi. Ministrstvo za zdravje je EF-indeks leta 2006 zakonsko potrdilo kot metodo pri triaži pacientov za ortodontsko zdravljenje.

Vsi, ki smo kdaj delali s prof. Farčnikom, lahko rečemo, da smo srečni, da smo imeli ob sebi tako odličnega, razmišljujočega ter vsestranskega vzornika in učitelja. Podaril nam je nič koliko nasvetov, razmislekov in napotkov, ne samo pri našem poklicnem delu, ampak tudi pri življenjskim odločitvah. Profesor Farčnik je odličen prijatelj in požrtvovalen gostitelj, odličen smučar. Je velik ljubitelj narave – lastnost, ki jo je občudoval tudi pri Fränklu. Če hodiš z njim po gozdu, pozna vsa drevesa, vse grmičke, vse kamne ob poti, ve, da okoli polne lune ne smeš sekati dreves, hoditi na tedensko smučanje, ker ne bo vremena, ne puliti zob zaradi zapletov, ve, kje rastejo jurčki ter kdaj saditi vrtnine in čebulo na prgišču zemljice, ki jo ima na Crvenem vrhu.

Občudujemo lahko tudi profesorjev večni nemir, ki ga žene naprej. Ne le njega osebno, ampak vse, ki so z njim ali z njim sodelujejo. Ničesar ne konča brez vprašanja: "Kaj bomo pa zdaj? Kaj moramo še? Naj ustanovimo še to društvo, še to šolo? Kaj naj še naredimo za izboljšanje zobnih in čeljustnih nepravilnosti? Za mandibularni prognatizem?"

Vrhunec njegovega mednarodnega povezovanja in dela bi moral biti že pred 23 leti, ko je bil predsednik evropskega združenja ortodontov in kongres naj bi potekal na Bledu leta 1991, kjer naj bi imel prof. Fränkel eno od ključnih predavanj. Žal je bil kongres zaradi vojne odpovedan. Naj mu to zdaj nadomesti Prvi kongres ortodontov Slovenije, ki obeležuje tudi njegov jubilej marca 2014 v Ljubljani. S tem ne mislimo nenehnega razvoja stroke, ki je šla v korak z vsemi novostmi in dognanji stroke v Evropi in svetu. Gre za prvi kongres ortodontov Slovenije, ki so ga na Katedri čeljustne in zobne ortopedije Medicinske fakultete v tesnem sodelovanju z Zdravniško zbornico Slovenije in z njeno podporo organizirali marca 2014 v Ljubljani. Namen kongresa ni bil le predstaviti večletnega praktičnega, znanstvenega in raziskovalnega dela ortodontov specialistov, specializantov in tudi študentov ter ga postaviti na ogled drugim vejam dentalne medicine in medicine nasploh, ampak počastiti tudi osemdesetletnico profesorja Farčnika, dolga leta vodilnega slovenskega ortodonta.

Ob slavnostnem jubileju je izšla tudi njegova knjiga z naslovom: *"Obravnava nepravilnosti orofacialnega področja z Fränklovimi regulatorji funkcije"* v kateri poleg Fränklovih regulatorjev funkcije profesor Farčnik opisuje svojo izdelavo modifikacije regulatorja funkcije po Fränklu pri obravnavi mandibularnega prognatizma. Profesor Farčnik je regulatorju funkcije tipa III dodal akrilni ščit za jezik in akrilno čašico za odpravljanje nepravilne lege in funkcije jezika.

Prof. dr. Farčniku želimo obilo zdravja in nadaljnjih vsestranskih uspehov.

Maja Ovsenik